

สมาธิสุขภาพจังหวัดลำปาง :

ลำปางกับการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นวัตกรรมการขับเคลื่อน
นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม

สมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง :
ลำปางกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
นวัตกรรมการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม

ที่ปรึกษา	อำพล จินดาวัฒนะ กรรณิการ์ บรรวเทิงจิตร์
รวบรวมและเรียบเรียง	รัตนศิริ ศิระพานิชย์กุล
บรรณาธิการ	สุนีย์ สุขสว่าง วิสุทธิ บุญญะโสภิต
ประสานและสนับสนุน	วันเพ็ญ ทินนา นวินดา จัดหงษา
ออกแบบปกและรูปเล่ม	สกลชนก เผื่อนพงษ์
จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) กรกฎาคม 2560
พิมพ์ที่	บริษัท ธนาเพชร จำกัด โทรศัพท์ 02-5304114

คำนำ

นับเป็นเวลา 1 ทศวรรษมาแล้วที่พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้ประกาศใช้ในสังคมไทย รูปธรรมหนึ่งของผลผลิตแห่งการปฏิรูประบบสุขภาพ คือ การยอมรับต่อความหมายของคำว่า “สุขภาพ” จนนำมาบัญญัติเป็นคำนิยามในกฎหมายดังกล่าว ส่งผลให้คำนี้มีความหมายไปไกลกว่าเรื่องของการเจ็บไข้ได้ป่วย “สุขภาพ” กลายเป็นเรื่องของทุกคน เกิดความหลากหลายของผู้เล่นที่ได้ขยายวงอย่างกว้างขวาง หลากหลาย ผู้เล่นต่างเข้ามาร่วมเป็นเจ้าของสุขภาพโดยต่างแสดงบทบาทของตน ที่ล้วนมีเป้าหมายเดียวกันคือ “สุขภาพ” หรือ “สุขภาพะ” ที่หมายถึงภาวะแห่งความเป็นสุข

กระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพนับเป็น 1 ใน 5 ของกลยุทธ์การสร้างเสริมสุขภาพแนวใหม่ที่ปรากฏใน “กฎบัตรออกตาวา” ได้ถูกนำมาบัญญัติไว้เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสำคัญของสุขภาพ และ “สมัชชาสุขภาพ” เป็นเครื่องมือหนึ่งที่นำพาให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการนโยบายสาธารณะ ด้วยจิตแห่งความเป็นเพื่อน เป็นเครือข่ายกัน

“สมัชชาสุขภาพจังหวัด” เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ยึดพื้นที่ระดับจังหวัดเป็นฐาน กำหนดและขับเคลื่อนประเด็นตามปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยใช้กลไกในพื้นที่นั้น และมีจัดการกันเองตามต้นทุนที่มีอยู่ คำนี้ถูกเริ่มนำมาใช้ในปี 2556 อย่างไรก็ตามเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสถานการณ์ปัญหาในปัจจุบัน กระบวนการนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมบนพื้นฐานทางปัญญา (Participatory Public Policy Process based on Wisdom: 4PW) ได้ถูกนำมาใช้เป็นการรวมสำหรับกระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อน โดยมีประเด็นของจังหวัดเป็นตัวตั้ง และใช้เครื่องมือที่หลากหลายทั้ง สมัชชาสุขภาพ ธรรมนูญสุขภาพ การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ และอื่น ๆ เป็นต้น

เรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดออกมาจาก “คนทำจริง” ต่อกระบวนการ “สมัชชาสุขภาพจังหวัด” ใน จังหวัดลำปาง ที่อยู่ในมือของท่าน ในขณะนี้ ได้นำเสนอผ่านเรื่องเล่าจากนักเขียนผู้มีประสบการณ์ ด้วยเจตนาเพื่อละทิ้งความเป็นวิชาการที่ขึงขังลงบ้าง แต่ทุกบรรทัดนั้น ได้ดำรงสาระทั้งระดับยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีและยุทธศิลป์อย่างครบครัน สิ่งเหล่านี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นตัวแบบในการทำงานเพื่อขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพได้กับทุกพื้นที่ทุกระดับ เป็นเสมือนตำราที่สามารถเรียนรู้และนำไปต่อยอดในพื้นที่ของตนได้ โดยไม่ล้าสมัย

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ขอขอบคุณทุกฝ่าย ที่ร่วมบรรจงสร้างสรรค์หนังสือเล่มนี้ และขอขอบคุณคนต้นเรื่องทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันตราประวัติศาสตร์ที่สวยงามไว้กับสังคมไทย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้รับอรรถรสทั้งเชิงลึกจากการถ่ายทอดและ สาระที่สอดแทรกอยู่ในตัวอักษรทุกตัว

นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป
เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
บทกรัหน้า	6
เส้นทางจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อนมีสมาชิกสุขภาพจังหวัดลำปาง	12
สมาชิกสุขภาพจังหวัดลำปาง กับการขับเคลื่อนประเด็นการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	20
เรื่องราวการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รูปธรรม ๒ พื้นที่	41
ถอดเส้นทางคือบทเรียน	54

บทกรัหน้า

“ลำปาง” เป็นจังหวัดที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 268.80 เมตร มีลักษณะพื้นที่เป็นรูปยาวรี ภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง มีภูเขาสูงอยู่ทั่วไป ทอดตัวยาวตามแนวทิศเหนือไปทางทิศใต้ ของจังหวัด และในบริเวณตอนกลางของจังหวัดบางส่วนมีที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ

ตามลักษณะทางกายภาพทางด้านธรณีฐานฐานวิทยา ลำปางมีพื้นที่เป็นที่ราบล้อมรอบด้วยภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งแผ่นดินที่ยาวและกว้างที่สุดในภาคเหนือ เรียกว่า “อ่างลำปาง” ลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

บริเวณตอนบนของจังหวัด เป็นที่ราบสูง ภูเขา และเป็นป่าค่อนข้างทึบ อุดมสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่า ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองปาน แจ้ห่ม วังเหนือ และงาว

บริเวณตอนกลางของจังหวัด เป็นที่ราบและที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำ ซึ่งเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ พื้นที่อำเภอห้างฉัตร เมืองลำปาง เกาะคา แม่ทะ และสบปราบ

บริเวณตอนใต้ของจังหวัด เป็นป่าไม้รัง บางส่วนเป็นทุ่งหญ้า
ได้แก่ พื้นที่อำเภอเถิน แม่พริก บางส่วนของอำเภอเสริมงาม และ
แม่ทะ

ลำปางมีป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ และมีป่าชุมชนที่ชาวบ้าน
หวงแหน

มีลุ่มน้ำสำคัญคือ “**ลุ่มน้ำวัง**” ที่มีลำน้ำขนาดกลางและ
ขนาดเล็ก 7 สาขา ได้แก่ ลุ่มน้ำแม่ น้ำวังตอนบน ลุ่มน้ำแม่สอย
ลุ่มน้ำแม่ตุ๋ย ลุ่มน้ำแม่ น้ำวังตอนกลาง ลุ่มน้ำแม่จาง ลุ่มน้ำแม่ต้า
และลุ่มน้ำแม่ น้ำวังตอนล่าง

มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ทั้งทรัพยากรป่าไม้และ
ทรัพยากรแร่ธาตุ ในส่วนของทรัพยากรป่าไม้ ลำปางมีเนื้อที่ป่าไม้
ตามกฎหมายหวงที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 79 ก
ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2550 จำนวน 33 ป่า เนื้อที่ 5,302,474 ไร่
มีการแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ 33 ป่า
อุทยานแห่งชาติ 5 แห่ง (เตรียมการ) 2 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
1 แห่ง

ที่ผ่านมาคนลำปางได้ร่วมกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่ง
แวดล้อมกันอย่างต่อเนื่อง โดยจะทำงานกันเป็นกลุ่มทั้งในรูปแบบ
ชุมชน เครือข่าย/องค์กรภาคประชาชน หน่วยงานรัฐ องค์กรภาค
ประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเอกชน รัฐวิสาหกิจ วัด และ
สถาบันการศึกษา

**เครือข่ายและองค์กรเหล่านี้ มีเป้าหมายสำคัญคือ การฟื้นคืน
สภาพความอุดมสมบูรณ์ให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่หลากหลายทั่วมืองลำปาง**

เช่นที่ *อำเภอเมืองปาน* หลายชุมชนได้ให้ความสำคัญกับการปกป้อง
ผืนป่า ไม่ว่าจะเป็นชุมชนบ้านหมี ตำบลหัวเมือง ซึ่งเป็นชุมชนต้นแบบ
การจัดการป่าของชาวปกากะญอที่ได้ฟื้นฟูป่า ดูแลป่าตามวิถีของ
ชาวปกากะญอ รวมทั้งหาทางแก้ไขปัญหาพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน
ทับซ้อนกับเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติซึ่งมีการประกาศที่หลัง หรือ
ที่ชุมชนบ้านขอใต้-ขอเหนือ ตำบลบ้านขอ ชุมชนต้นแบบการจัดการ
ป่าอีกหนึ่งพื้นที่ที่ได้ปกป้องป่าจากการรุกรานของนายทุน และร่วมกัน
ดูแลป่าเสื่อมโทรมที่เป็นไร่ร้างให้กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม โดยการทำฝาย
ชะลอน้ำ การปลูกป่าทดแทน การบวชป่า และการทำแนวกันไฟ
ในพื้นที่ป่าชุมชน ขณะที่ชุมชนบ้านน้ำใจ ตำบลเมืองปาน ก็ได้ร่วมกัน
ปกป้องป่าจากการลักลอบตัดไม้ และอนุรักษ์ป่าชุมชนด้วยการ
แบ่งโซนป่าออกเป็น 3 ส่วน คือโซนอนุรักษ์ โซนทำกิน โซนใช้สอย
เพื่อจำกัดการใช้ประโยชน์จากป่า และยังมีการปลูกป่าเพิ่มเติม
เพื่อให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น อีกทั้งยังมีการตั้งกฎการใช้ป่า
ของหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นกติการ่วมกันในการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่
พวกเขาหวงแหน นอกจากนี้ยังมีชุมชนในอำเภออื่นๆ เช่น *เครือข่าย
ป่าชุมชนและสิ่งแวดล้อมอำเภอเสริมงาม* ที่พลิกฟื้นผืนทราย
อันแห้งแล้งซึ่งเกิดขึ้นจากทำสัมปทานป่าไม้และเหมืองแร่ดีบุก
ให้กลับกลายเป็นพื้นที่สีเขียวที่ชะอุ่ม ชุ่มไปด้วยน้ำและพรรณไม้
นานาพันธุ์ ชุมชนบ้านกลาง ตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ ที่มีการจัดตั้ง
คณะกรรมการ ตั้งกฎกติกาและการทำกิจกรรมอนุรักษ์ป่าและสัตว์ป่า
ทำให้ผืนป่าที่เสื่อมโทรมจากการทำสัมปทานป่าไม้คืนความเขียว
กลับมาดังเดิม *บ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ* ซึ่งเป็นชุมชน
ที่ชาวบ้านร่วมใจกันจัดการป่าและทำฝาย เพื่อให้มีน้ำกลับคืนมาและ
เพื่อลดความตื่นเงินของอ่างชลประทาน ทำให้วันนี้พวกเขามีน้ำใช้ได้
ตลอดปี และมีป่าที่ชุ่มชื้นอุดมสมบูรณ์ หรือที่ชุมชนบ้านแม่ถอด

ตำบลแม่ถอด อำเภอเถิน ที่ร่วมกันต่อสู้คัดค้านการสร้างเหมืองแร่เหล็กในพื้นที่ป่าสงวน เพื่อรักษาป่าต้นน้ำเอาไว้ไม่ให้ถูกทำลาย โดยพวกเขาได้จัดทำธรรมนูญสุขภาพตำบลแม่ถอด และจัดทำเวทีประชาพิจารณ์ตามกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้มีการบรรจุเนื้อหาการมีส่วนร่วมในการศึกษาประเมินผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของคนตำบลแม่ถอด ลงในธรรมนูญสุขภาพฯ สำหรับนำไปใช้ในการต่อสู้เพื่อคัดค้านเหมืองแร่เหล็ก

เรื่องราวตัวอย่างข้างต้นนี้คือสิ่งที่ยืนยันได้ว่าคนลำปางให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามการอนุรักษ์ในช่วงที่ผ่านมานี้ก็ยังคงเป็นการอนุรักษ์ในระดับชุมชน ไม่ได้มีการขยายวงการอนุรักษ์ไปสู่ระดับจังหวัด จนกระทั่งปี 2553 จังหวัดลำปางได้มีการจัดเวที **สมัชชาสุขภาพล้านนา ประเด็นลุ่มน้ำวัง** จนเกิดข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะและมตินโยบายยุทธศาสตร์ สำหรับนำไปขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาลุ่มน้ำวัง และนำไปสู่การจัดทำ**ธรรมนูญสุขภาพลุ่มน้ำวัง** ตาม พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในจังหวัดลำปาง ทั้งภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาครัฐ ภาคการเมือง ภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย และโรงเรียนต่างๆ ทำให้เกิดพื้นที่รูปธรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2 พื้นที่คือ **1. พื้นที่อำเภอเมืองปาน และ 2. พื้นที่บ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง** หลังจากนั้นก็ได้มีการจัดทำ **สมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง** ในปี 2556 ซึ่งในปีนั้นชาวลำปางได้มีมติร่วมกันในประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการจัดทำข้อตกลงร่วมกัน 9 ข้อ ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไปในเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ และทั้งหมดนี้

คือเรื่องราวจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของจังหวัดลำปาง เรื่องการฟื้นฟู
ความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำ ป่า ที่เกิดจากการนำนโยบายสาธารณะ
เพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทำให้คนลำปาง
อุ่นใจว่าต่อไปนี้การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
จะไม่ใช่เรื่องของคนในชุมชนเพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป เพราะจะเป็น
เรื่องที่ทุกฝ่ายในจังหวัดต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน

เส้นทางจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ก่อนมีสมาชิกสุขภาพจังหวัดลำปาง

ก่อนที่จังหวัดลำปางจะมีการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัด จนเกิด
มติร่วมกันเรื่อง “การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” ในปี
2556 จังหวัดลำปางได้มีเส้นทางการขับเคลื่อนงานนโยบายสาธารณะ
มาหลายยุคหลายสมัย **เริ่มตั้งแต่ปี 2544 – 2552** ซึ่งเป็นช่วงที่มี
การนำสมัชชาสุขภาพแห่งชาติมาขับเคลื่อนในพื้นที่จังหวัดลำปาง
ยุคแรกๆ

**คุณศิริพร ปัญญาเสน เลขานุการกิจเครือข่ายสมัชชา
สุขภาพจังหวัดลำปาง** เล่าว่า จังหวัดลำปาง เป็น 1 ในพื้นที่เครือข่าย
สมัชชาล้านนา 8 จังหวัด (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน เชียงใหม่
ลำปาง ลำพูน และแม่ฮ่องสอน) มีการขับเคลื่อนงานสมัชชาสุขภาพ
ครั้งแรก ในปี 2544 โดยการเชื่อมประสานการทำงานของ 3 ภาคส่วน
ได้แก่หน่วยงานรัฐ ภาคประชาชน องค์กรประชาสังคม องค์กรเอกชน
นักวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งฝ่ายการเมืองและราชการ ซึ่งใน
ยุคแรกๆ นั้นการขับเคลื่อนงานสมัชชาสุขภาพยังเป็นการขับเคลื่อน
ที่เป็นลักษณะแนวตั้ง มีสำนักงานสาธารณสุขลำปางและภาค

ประชาสังคมเป็นทีมเลขานุการกิจ มีนางปรารธนา หาญเมธี เป็นประธานชั่วคราว

ยุคนี้จะเป็นยุคขาเคลื่อนของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ โดยจะมีการนำมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติมาขับเคลื่อนในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นประเด็นจากสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะในพื้นที่

อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่คนลำปางในยุคนั้นจะยังไม่ค่อยเข้าใจถึงที่มาที่ไป ประโยชน์ที่จะได้รับ และความจำเป็นในการมีสมัชชาสุขภาพเท่าไรหรอก

ต่อมาในปี 2553-2554 มีเรื่องราวสำคัญเกิดขึ้นในจังหวัดลำปาง หลากหลายเหตุการณ์ เริ่มตั้งแต่การที่เครือข่ายต่าง ๆ ในจังหวัดลำปาง กว่า 13 เครือข่ายได้มีการเสนอความเห็นให้จัดตั้ง **“คณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัด”** เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในพื้นที่ ประกอบกับเสนอให้มีการกำหนดประเด็นร่วมของจังหวัด ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ 2 คณะ คือ 1.) คณะดำเนินการจากทุกภาคส่วน 2.) คณะเลขานุการ โดยเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ/สุขภาพอย่างมีส่วนร่วม และมีการเกิดประเด็นสาธารณะร่วมกันของจังหวัดลำปาง ที่มาจากการรวมมติสมัชชาสุขภาพล้านนาและมติชาติ 5 ประเด็น ได้แก่ 1.) การแก้ไขปัญหาการฆ่าตัวตาย(สุขใจไม่คิดสั้น) 2.) ความปลอดภัยทางอาหาร 3.) การโฆษณาอาหารและยา 4.) การจัดการภัยพิบัติ 5.)การจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำ ซึ่งการกำหนดประเด็นร่วมในครั้งนี้ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการนำประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนระดับจังหวัด

เรื่องราวที่น่าสนใจอีกประการคือการทำ**สมัชชาสุขภาพ ล้านนา ประเด็นลุ่มน้ำวัง...**

“ลุ่มน้ำวัง” เป็นแควที่มีขนาดเล็กและสั้นที่สุดของแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่ประมาณ 10,791 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,746,250 ไร่ มีความยาวตามลำน้ำประมาณ 460 กิโลเมตร ประกอบด้วยลุ่มน้ำสาขา 7 สาขา คือ ลุ่มน้ำแม่น้ำวังตอนบน ลุ่มน้ำแม่สอย ลุ่มน้ำแม่ต๋อย ลุ่มน้ำแม่ น้ำวังตอนกลาง ลุ่มน้ำแม่จาง ลุ่มน้ำแม่ต้า และลุ่มน้ำแม่น้ำวังตอนล่าง มีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาผีปันน้ำ บริเวณดอยหลวง บ้านป่าหุ้ง อำเภอพาน **จังหวัดเชียงราย** ไหลพาดผ่านตัวเมือง **จังหวัดลำปาง** ก่อนที่จะไหลไปบรรจบกับแม่น้ำปิง ตรงท้ายเขื่อนภูมิพล ที่บ้านปากวัง ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก **จังหวัดตาก**

ที่ผ่านมาพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำวังทั้ง 3 จังหวัดจะประสบกับปัญหาการบุกรุกป่า การใช้สารเคมี ไฟป่า หมอกควัน ความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากป่า โครงสร้างเขื่อนและระบบชลประทานของรัฐหรือท้องถิ่น รวมไปถึงปัญหาน้ำท่วม น้ำหลาก และน้ำแล้ง ทำให้เครือข่ายนักวิชาการ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ข้าราชการและจิตอาสาที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำวัง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 12 อำเภอในจังหวัดลำปาง และอีก 3 พื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่และตาก ต้องมาร่วมกันวางแผน ยุทธศาสตร์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาลุ่มน้ำวัง **ในเวทีสมัชชาสุขภาพล้านนา ประเด็นลุ่มน้ำวัง** วันที่ 24 กรกฎาคม 2553 ณ ห้องประชุม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ลำปาง อำเภอเมืองลำปาง เพื่อสานพลังภาคีเครือข่ายในการจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำวังร่วมกัน

เวทีสมัชชาสุขภาพล้านนา ประเด็นลุ่มน้ำวังครั้งนั้นได้รับความสนใจจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยมีผู้เข้าร่วมเสวนาประมาณ

50 คน มีนายศุภกิจ บุญญฤทธิพงษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง เป็นประธานเปิดงาน และมีการบรรยาย 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) การชี้แจงวัตถุประสงค์เป้าหมายการประชุม โดย อาจารย์อรรณพ วงศ์วิชัย รองประธานเครือข่ายคนรักสิ่งแวดล้อม 2) เกริ่นนำสถานการณ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมโดยรวมเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำวัง โดยนายนิคม ถาน้อย สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการลุ่มแม่น้ำวัง 3) บรรยายกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดย ดร. ขวัญภา สุขคร ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ลำปาง จากนั้นจึงมีการระดมความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมเสวนาเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาลุ่มน้ำวัง และได้มีการทำบันทึกข้อตกลงกับทุกภาคส่วนในการจัดการลุ่มน้ำวังจังหวัดลำปางร่วมกัน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ลงนามท่านแรก

ต่อมาในวันที่ 13 กรกฎาคม 2554 สมัชชาสุขภาพล้านนา ประเด็นลุ่มน้ำวัง พื้นที่ลำปาง ได้มีมติร่วมกันในการใช้เครื่องมือตาม พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ร่วมกันจัดทำ **“ธรรมนูญลุ่มน้ำวัง”** โดย**คุณสิริณีย์ บุญฟู ทีมเลขานุการกิจ การจัดทำธรรมนูญลุ่มน้ำวัง** เล่าว่า หลังจากที่มีการประชุมกัน เครือข่ายลุ่มน้ำวังจังหวัดลำปาง ก็ได้มีข้อเสนอให้มีการจัดทำ ธรรมนูญสุขภาพลุ่มน้ำวังเพื่อให้เป็นข้อบัญญัติในการทำงานร่วมกัน จากนั้นจึงได้มีการนำโครงการนี้เข้าไปเสนอที่สำนักงานสุขภาพแห่งชาติ (สช.) มีการเข้าไปพูดคุยในเวทีการประชุมประชาคมอำเภอเพื่อขยายแนวคิด และหาแนวทางในการสร้างรูปธรรมการขับเคลื่อนงานจนกระทั่งมีการ**คัดเลือกพื้นที่รูปธรรมออกมา 2 พื้นที่คือ 1. พื้นที่อำเภอเมืองปาน และ 2. พื้นที่บ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง** โดยทั้ง 2 พื้นที่นับว่าเป็นพื้นที่ที่มีภาคีเครือข่ายพร้อมที่จะขับเคลื่อนในเรื่องนี้

จากนั้นจึงได้มีการขยายแนวคิดออกไปทางสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อวิทยุและสื่อสิ่งพิมพ์ในท้องถิ่น มีการเชื่อมต่อภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอย่างราบรื่น เนื่องจากคณะอนุกรรมการของธรรมนูญลุ่มน้ำวังเป็นตัวแทนที่มาจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน องค์กรภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เนื้อหาบางส่วนของธรรมนูญลุ่มน้ำวัง

ธรรมนูญลุ่มน้ำวัง ฉบับที่ 1 พ.ศ.2554 ภายใต้ ชื่อ “ธรรมนูญลุ่มน้ำวัง”

เปรียบเสมือนเส้นทางการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำวัง ให้มีความอยู่ดี กินดี ใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้บริบทของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำวัง ที่สมดุล และยั่งยืน ซึ่งมีธรรมนูญ 7 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 ปรัชญาแนวคิดของธรรมนูญลุ่มน้ำวัง

หมวดที่ 2 สถานการณ์อนุรักษ์ พื้นฟู และสร้างความสมดุลของพื้นที่ป่าต้นน้ำวัง หมวดที่ 3 การพัฒนาคน และการศึกษาในพื้นที่ลุ่มน้ำวัง

หมวดที่ 4 สิทธิชุมชนและการอยู่ร่วมกันของคนในพื้นที่ลุ่มน้ำวัง

หมวดที่ 5 ลักษณะทางสังคมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ลุ่มน้ำวัง

หมวดที่ 6 การบริหารจัดการธรรมนูญลุ่มน้ำวังบนฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

หมวดที่ 7 สำนักธรรมนูญลุ่มน้ำวัง

คุณศิริพร ปัญญาเสน เลขานุการกิจเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง เล่าว่า ธรรมนูญกลุ่มน้ำวัง ได้ผนวกรวมเรื่องสิ่งแวดล้อม สิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ปี 2550 และจารีตประเพณีของคนในพื้นที่เข้าไว้ด้วยกัน รวมทั้งมีการพูดถึงการใช้น้ำในพื้นที่กลุ่มน้ำวังว่าจะมีการใช้น้ำร่วมกันอย่างไร จนมีการผลักดันเรื่องของ พ.ร.บ.ป่าชุมชน ที่สำคัญคือทำให้คนและเครือข่ายต่าง ๆ รวมตัวกันเร็วขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มลำปางโมเดล และสถาบันศึกษาทั้ง 7 แห่ง ซึ่งล้วนเป็นเครือข่ายชมรมคนรักสิ่งแวดล้อมลำปาง ที่ตอนนี้อยู่ในระดับเป็นสมาคมเครือข่ายคนรักสิ่งแวดล้อมลำปางแล้ว

“ธรรมนูญสุขภาพกลุ่มน้ำวังไม่ได้มีการพูดถึงเรื่องป่า ภัยแล้ง หรือน้ำป่าทะลักอย่างเดียว แต่จะมีการพูดถึงเรื่องสุขภาพของคนที่อยู่ภายใต้กลุ่มน้ำวัง และการใช้สารเคมีกับพืชเศรษฐกิจและพืชต่างถิ่นที่ต้นน้ำด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคนที่อยู่ทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ” คุณศิริพร กล่าว

ในส่วนของการขับเคลื่อนงานในพื้นที่รูปธรรมธรรมนูญสุขภาพกลุ่มน้ำวัง ทั้งอำเภอเมืองปาน และบ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง เดิมทีทั้ง 2 พื้นที่ได้มีการขับเคลื่อนเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตัวเองอยู่แล้ว เนื่องจากมีคนที่เกาะติดการขับเคลื่อนมาตั้งแต่ในอดีต แต่เมื่อมีการสรุปให้เป็นพื้นที่รูปธรรมธรรมนูญสุขภาพกลุ่มน้ำวัง การขับเคลื่อนงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเวลาต่อมาก็เริ่มมีแนวทางการขับเคลื่อนที่ชัดเจนมากขึ้น (จะกล่าวถึงเนื้อหาการขับเคลื่อนพื้นที่รูปธรรมทั้ง 2 พื้นที่ในช่วงท้าย)

ปี 2554 ยังมีอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดลำปาง นั่นก็คือ **การเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในจังหวัดลำปาง** จากอิทธิพลของพายุบกเตน เนสาด ไท่ถาว และนาถแก รวม 4 ลูก ซึ่งพายุดังกล่าวได้ทำให้พื้นที่บ้านไรศिलाทอง และตำบลพิชัยจำนวน 6 หมู่บ้านได้รับผลกระทบที่รุนแรงและขยายวงกว้าง ทำให้คนในพื้นที่เริ่มหันกลับมาสนใจในประเด็นการจัดการภัยพิบัติมากขึ้น

ต่อมาในปี 2554 คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2554 (คจ.สช.) ได้พิจารณากำหนดระเบียบวาระการประชุมในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 4 พ.ศ.2554 ระหว่างวันที่ 19-21 ธันวาคม พ.ศ.2554 จำนวน 6 ระเบียบวาระ ได้แก่ 1.การจัดการปัญหาการฆ่าตัวตาย (สุขใจ.....ไม่คิดสั้น) 2.ความปลอดภัยทางอาหาร: การจัดการน้ำมันทอดซ้ำเสื่อมสภาพ 3.การจัดการปัญหาโฆษณาและอาหารที่อวดอ้างสรรพคุณยา ที่ผิดกฎหมายทางวิทยุท้องถิ่น เคเบิลทีวี และโทรทัศน์ดาวเทียม 4.การจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง 5.การบริหารจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำขนาดเล็ก อย่างยั่งยืนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายและภาคีทุกภาคส่วน และ 6.การเข้าถึงบริการอาชีวอนามัยเพื่อสุขภาพและความปลอดภัยของคนทำงานในภาคอุตสาหกรรมและบริการ

จะเห็นได้ว่าในมติที่ 4 ซึ่งว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง จะเป็นมติที่สอดคล้องกับประเด็นที่ภาคีเครือข่ายในจังหวัดลำปางได้เคลื่อนไหวในช่วงที่ผ่านมา จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้การเคลื่อนไหวในประเด็นนี้จึงมีความต่อเนื่องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง กับการขับเคลื่อนประเด็นการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

• กระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ปี 2556

สมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางเกิดขึ้นครั้งแรกในปี 2556 ซึ่งช่วงนั้นได้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน สมัชชาสุขภาพจากแนวคิดมาสู่แบบพหุภาคีที่มีการขับเคลื่อนในรูปแบบ คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัด (คจ.สจ.) มีหน่วยเลขานุการกิจ สมัชชาสุขภาพจังหวัด (นลส.) และคณะทำงานบริหาร (กำกับการบริหารของ นลส.) เป็นองค์กรเชื่อมประสานการทำงานที่ก่อให้เกิด การทำงาน “สมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง” ซึ่งในปีนั้นได้มีการ พัฒนาระบบนโยบายสาธารณะในประเด็นต่าง 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเด็กเยาวชนและครอบครัว *ประเด็นการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* และประเด็นความมั่นคงทางอาหารและ อาหารปลอดภัย โดยลักษณะการดำเนินงานจะเป็นการดำเนินงาน แบบจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ มีหลักการขับเคลื่อนแบบผสมผสาน หรือสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาที่เป็นความร่วมมือร่วมใจกันของทั้งภาครัฐ ภาควิชาการและภาคประชาชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

อย่างสมานฉันท์ มีการประชุมที่เป็นระบบและมองเห็นประโยชน์ร่วมกัน
ในประเด็นด้านสุขภาพของคนลำปางเป็นสิ่งสำคัญ และมีโครงสร้าง
กลไกการจัดการที่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน มีคณะกรรมการ
เครือข่ายสมัชชาสุขภาพลำปาง 5 คณะ คือ คณะกรรมการที่ปรึกษา
คณะกรรมการเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง คณะทำงาน
บริหาร คณะกรรมการเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง
หน่วยงานเลขานุการกิจ และคณะอนุกรรมการติดตามสนับสนุน
การพัฒนานโยบายสาธารณะโดยสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง 4 คณะ

กระบวนการสมัชชาสุขภาพของจังหวัดลำปาง จะมีการนำ
หลักการของสมัชชาสุขภาพแห่งชาติมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน
ตั้งแต่การกำหนดประเด็น การพัฒนาประเด็นเชิงนโยบายสาธารณะ
เพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ
เพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม การแสวงหาฉันทมติต่อร่างข้อเสนอ
เชิงนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม การขับเคลื่อน
ข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมสู่การปฏิบัติ
และการติดตามประเมินผล

ในส่วนของการกำหนดประเด็นและการพัฒนาประเด็น
เชิงนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของจังหวัดลำปาง
จะมีการวิเคราะห์หาสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ที่สอดคล้องกับ
นโยบายภาครัฐและสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ โดยมีปัจจัยสำคัญคือ
ต้องเป็นปัญหาร่วมของคนส่วนใหญ่ในจังหวัดลำปางที่ต้องการ
ปรับปรุงแก้ไขด้วยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จากนั้นจึงมีการเปิดรับ
ข้อเสนอประเด็นจากทุกภาคส่วนในช่วงระยะเวลา 30 วัน ซึ่งต่อมา
ขยายเป็น 45 วัน โดยการส่งหนังสือเวียนไปยังองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นทั้ง 104 แห่ง รวมถึงภาคีเครือข่ายในจังหวัดลำปาง

85 องค์การ เพื่อเปิดโอกาสให้ร่วมเสนอประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายของจังหวัดลำปาง นอกจากนี้ยังมีการประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและทางวิทยุกระจายเสียง เพื่อเชิญชวนประชาชนในจังหวัดลำปางให้มาร่วมกันนำเสนอประเด็นปัญหา และเข้าร่วมกิจกรรมในเวทีต่าง ๆ ของสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางด้วย

หลังจากที่ได้รวบรวมประเด็นข้อเสนอจากทุกภาคส่วนแล้ว ทีมวิชาการซึ่งอยู่ในคณะทำงานจะทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งคัดกรองเพื่อให้ได้ประเด็นที่เป็นปัญหาร่วม มีความสอดคล้องและความเป็นไปได้ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และเมื่อที่ประชุมคณะกรรมการ คคสจ.ลำปางมีมติกำหนดประเด็นมาแล้ว ก็จะมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการวิชาการรับผิดชอบการยกกว้างประเด็นให้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายตามจำนวนประเด็นที่ได้กำหนดไว้ โดยในปี 2556 มีการกำหนดประเด็นเอาไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเด็กเยาวชนและครอบครัว ประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเด็นความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัย เมื่อได้ประเด็นแล้วลำดับต่อไปคือการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการยกกว้างขึ้นมา 3 ชุด จำนวนทั้งสิ้น 38 คน เพื่อทำหน้าที่ในการยกกว้างให้สมบูรณ์

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย มีการจัดเวที 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 เป็นการประชุมระหว่างอนุกรรมการ 15 คนเพื่อยกกว้าง 1 โดยจัดทำเอกสารหลัก เอกสารร่างข้อเสนอ และเอกสารผนวกที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนร่างนโยบายสาธารณะดังกล่าว เวทีที่ 2 เป็นเวทีรับฟังข้อมูลจากภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นจำนวน 40 คน/เวที/ประเด็น เพื่อพัฒนาเป็นข้อเสนอร่างที่ 2 ส่วนเวทีที่ 3 เป็นการ

จัดประชุมพิจารณาร่างที่ 3 จำนวน 100 คน ซึ่งผู้เข้าร่วมคือ คคสจ. กับฝ่ายเลขานุการกิจและฝ่ายบริหาร คณะอนุกรรมการวิชาการ และภาคีที่เกี่ยวข้องในการยกร่างประเด็น จึงเรียกชื่อว่า “มินิสมัชชา” ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการทบทวน เติมเต็ม ปรับ ลด เพิ่มประเด็นต่างๆ อย่างกว้างขวาง ภายหลังจากได้นำผลการระดมความคิดเห็นไปจัดทำ ข้อเสนอเชิงนโยบายไปประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์และวิทยุ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ และเชิญชวนมาเข้าร่วมในเวทีสมัชชา สุขภาพจังหวัดลำปาง

การแสวงหาฉันทมติต่อร่างข้อเสนอนโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพจังหวัดลำปาง เป็นกระบวนการที่เน้นการแสดงความคิดเห็น อย่างสร้างสรรค์ แม้จะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันบ้าง แต่ก็ยังถือว่าเป็นพื้นที่กลางในการหาทางออกร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เริ่มจากการกำหนดกติการ่วมกันในการแสดงความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมเวทีได้เข้าใจตรงกัน รวมทั้งชี้แจงลำดับขั้นตอนให้ชัดเจน โดยการพิจารณาเอกสารหลักจะไม่มี การอ่านให้ฟัง แต่จะให้ผู้ที่ต้องการเพิ่มเติมปรับแก้แสดงเจตจำนง โดยการยกมือขอเวลา ส่วนการพิจารณาเอกสารร่างมติ จะมีการอ่าน ร่างมติให้ฟังเป็นข้อ ๆ แล้วเปิดเวทีให้มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อเติม ตัดแก้ ภายหลังจากที่มีการนำเสนอข้อคิดเห็น ผู้ที่เสนอจะต้องเขียน ข้อความที่นำเสนอลงในกระดาษ A4 ที่แจกให้ ในกรณีที่มีการคัดค้าน และหาข้อสรุปไม่ได้ จะมีการตั้งกรรมการขึ้นมา 1 ชุด เพื่อดำเนินการ พิจารณาร่วมกันในห้องที่เรียกว่า “ห้องสมานฉันท์”

สุดท้ายเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางก็ได้มีมติร่วมมา 3 ประเด็น ได้แก่ *ประเด็นเด็กเยาวชนและครอบครัว ประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเด็นความมั่นคงทางอาหารและอาหารปลอดภัย*

ลำดับวันในการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง

การประชุมคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ครั้งที่ 1/2556 ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2556 ณ ห้องประชุมอาคารใหม่ ชั้น 3 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง

การประชุมคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ครั้งที่ 2/2556 วันที่ 30 มิถุนายน 2556 ณ ห้องประชุมสถาบันงา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง

เวทีกว้างครั้งที่ 1 ประเด็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนและครอบครัว วันที่ 13 กรกฎาคม 2556 ณ วัดป่าขาม

เวทีกว้างครั้งที่ 1 ประเด็น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดลำปาง วันที่ 9 กรกฎาคม 2556 ณ วัดพระเจดีย์ขาวหลัง

เวทีกว้างครั้งที่ 1 ประเด็น ความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร วันที่ 17 กรกฎาคม 2556 ณ ห้องประชุมสำนักงานเกษตรจังหวัด ชั้น 3 ศูนย์ราชการจังหวัดลำปาง

เวทีกว้าง 2 ประเด็น การพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็กและเยาวชนและครอบครัว วันที่ 30 กรกฎาคม 2556 ณ ห้องประชุมราชาวดี เทศบาลนครลำปางจังหวัดลำปาง

เวทีกว้าง 2 ประเด็น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดลำปาง วันที่ 19 กรกฎาคม 2556 ณ วัดพระเจดีย์ขาวหลัง พระอารามหลวง

เวทีกว้าง 2 ประเด็น ความมั่นคงและความปลอดภัยทางอาหาร วันที่ 31 กรกฎาคม 2556 ณ ห้องประชุม 3 ชั้น 3 ศูนย์ราชการจังหวัดลำปาง

การประชุมคณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ครั้งที่ 3/2556 (มิถุนายนสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง) วันที่ 3 สิงหาคม 2556 ณ ห้องประชุมอาคารใหม่ชั้น 3 สสจ.ลำปาง

การประชุมเตรียมงาน จัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง วันที่
7 สิงหาคม 2556 ณ ห้องประชุมลีลาวดี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
การประชุมสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ปี 2556 วันที่
25 สิงหาคม 2556 ณ อาคารไอพาร์โรจน์ศิริญ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏลำปาง

ภายหลังจากที่เวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางสิ้นสุดลง คณะทำงานและภาคีเครือข่ายฯ จะมีการถอดบทเรียนเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน อันจะนำไปสู่องค์ความรู้ที่สามารถนำมาปรับปรุงการดำเนินงานในครั้งต่อไปได้ โดยการถอดบทเรียนในครั้งนี้ได้มีการสะท้อนว่า ระยะเวลาการนำเสนอประเด็นเชิงนโยบายสั้นไป การพัฒนาข้อเสนอควรมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ ง่ายแก่การนำไปปฏิบัติ มีความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของภาคีเครือข่ายที่ร่วมดำเนินงาน มีการเสริมศักยภาพให้กับคณะทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินงานตามกระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ซึ่งข้อเสนอที่ได้จากเวทีถอดบทเรียน ทางคณะกรรมการเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลายข้อ เช่น การขยายระยะเวลาการนำเสนอประเด็นนโยบายจากเดิม 30 วันเป็น 45 วัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและการพูดคุยตกลงทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การส่งตัวแทนคณะทำงานไปร่วมแลกเปลี่ยนในการประชุมสมัชชาสุขภาพทั้งระดับประเทศและระดับล้านนา และการขยายภาคีเครือข่ายจาก 58 เครือข่ายในปี 2556 เป็น 123 ภาคีเครือข่ายในปี 2557 และการเพิ่มสัดส่วนคณะทำงานบริหาร หน่วยเลขานุการกิจให้มีจำนวนมากขึ้น เป็นต้น

• การพัฒนาประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คุณศิริพร ปัญญาเสน เลขานุการกิจเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง เล่าว่า ในช่วงที่มีการพัฒนาประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาคีเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม ทั้ง 3 ภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายที่ร่วมกันพัฒนาประเด็นนี้มาตั้งแต่ช่วงที่มีการทำธรรมนูญลุ่มน้ำวังได้มาร่วมงานกันอีกครั้งในการพัฒนาประเด็นสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง โดยได้มาพูดคุยร่วมกันว่าจะจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกันอย่างไร ผ่านการทำไฟท์สกรู๊ป การสำรวจจุดยืนทุนเรื่องคนที่ขับเคลื่อนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดลำปาง จากนั้นจึงได้มีการจัดเวทีพูดคุยกันจนได้ข้อสรุปเป็นข้อตกลง “การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง” จำนวน 9 ข้อ ในวันที่ 25 สิงหาคม 2556 โดยมีรายละเอียดของมติดังต่อไปนี้

1. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง** ร่วมกันจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ร่วมกัน โดยมีสัดส่วนของภาคประชาสังคมเกินกึ่งหนึ่ง ทำหน้าที่วางแผนงาน ติดตาม และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำ และป่าต้นน้ำทั้งระบบในชุมชนจังหวัดลำปาง

2. **องค์กรในข้อ 1** เป็นผู้จัดการกระบวนการทำแผนแม่บทการบริหารจัดการลุ่มน้ำทั้งระบบ

3. **คณะกรรมการจัดสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง (หรือ**

ในชื่ออื่นต่อไป) ประสานกับกลุ่มยุทธศาสตร์จังหวัดลำปาง เพื่อนำ
มติข้อเสนอจากสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง พ.ศ.2556 ไปสู่การ
บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ
ก่อให้เกิดความยั่งยืนซึ่งความสมดุลทางระบบนิเวศ

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ได้แก่ ป่าไม้จังหวัดลำปาง
กรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง เกษตรจังหวัด
ลำปาง เป็นต้น) โดยรับฟังข้อคิดเห็นจากองค์กรในข้อที่ 1 ให้การ
สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และข้อมูลท้องถิ่นที่ครอบคลุม
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นและ
เชื่อมโยงระดับจังหวัดสู่ระดับชาติ รวมทั้งจัดให้มีคณะทำงานด้านข้อมูล
การจัดการความรู้ และการวางระบบช่องทางการเผยแพร่ข้อมูล
เกี่ยวกับที่ดิน และป่า เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์แก่ชุมชนอย่าง
แท้จริง

**5. สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงาน
การศึกษา (สพม.) และสถาบันการศึกษาในสังกัด** กำกับ สนับสนุน
และดำเนินการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นศึกษาที่เกี่ยวกับการบริหาร
จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดลำปาง ร่วมกับ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กร
ภาคประชาสังคม ในพื้นที่

**6. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
จังหวัดลำปาง (ทสจ.ลำปาง) ร่วมกับ เครือข่ายองค์กรภาค
ประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** เร่งรัดการดำเนินการ
และติดตามผลการดำเนินการ รวมถึงสนับสนุนและดำเนินการจัดตั้ง
ศูนย์การเรียนรู้และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ดิน ป่า และมลภาวะ
ทางอากาศ เพื่อให้ความรู้ และบริการแก่ชุมชน

7. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการและติดตามผล เวิร์ดการจัดทำผังเมืองด้านการจัดการน้ำเสีย การระบายน้ำ และการจัดการเส้นทางเดินน้ำ ให้ครอบคลุมพื้นที่โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกพื้นที่

8. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดแบ่งพื้นที่การเพาะปลูก การบริหารจัดการน้ำ ป่าไม้ และที่ดิน ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับระบบนิเวศ รวมถึงชนิดพืชและพรรณไม้

9. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งกองทุนการจัดการลุ่มน้ำ และป่าต้นน้ำโดยความร่วมมือระหว่างชุมชน เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอคืนป่าต้นน้ำจากชาวบ้าน เพื่อนำมาจัดทำเป็นโฉนดชุมชน

การขับเคลื่อนข้อตกลงประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คุณศิริพร ปัญญาเสน เล่าถึงการนำมติมาขับเคลื่อนว่ามีความคืบหน้าพอสมควร บางข้อมีการขับเคลื่อนจนเกิดเป็นรูปธรรม บางข้อกำลังมีการขับเคลื่อน แต่บางข้อก็ยังไม่มีการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรม ยกตัวอย่างการขับเคลื่อนที่เกิดผลเป็นรูปธรรม เช่นข้อที่ 1 ผลที่เกิดขึ้นคือ มีการจัดทำธรรมนูญคนเมืองปาน ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนร่วมกันทั้งอำเภอเมืองปาน และการจัดทำแผนพัฒนาตำบลพิชัย อำเภอเมือง ประจำปี 2556-2559 การทำกติกาลุ่มน้ำห้วยผาดัน (ปัจจุบันกำลังจะยกกติกาขึ้นเป็นธรรมนูญสุขภาพบ้านไร่ศิลาทอง) การระดมทุนจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ

บ้านไร่ศิลาทองสำหรับบริหารจัดการดูแลป่าในพื้นที่ที่บ้านไร่
ศิลาทอง ตำบลพิชัย (ติดตามรายละเอียดได้ในหัวข้อถัดไป)
ส่วนข้อที่ 2 คือกระบวนการจัดทำแผนต่าง ๆ ก่อนที่จะออกมาเป็น
รูปธรรมการขับเคลื่อนทั้ง 2 พื้นที่ ข้อที่ 3 ได้มีการรายงานผลเรื่อง
การจัดการไปแล้ว ข้อที่ 4 เรื่องศูนย์การเรียนรู้ที่ปัจจุบันยังไม่มี
ศูนย์การเรียนรู้เกิดขึ้น แต่ก็มีเริ่มพัฒนาเรื่องฐานข้อมูลบ้างแล้ว
ข้อที่ 5 โรงเรียนเมืองปานได้มีการจัดทำหลักสูตรให้กับเด็ก ๆ ในโรงเรียน
ข้อที่ 6 กำลังเริ่มมีการดำเนินการ ส่วนข้อที่ 9 เกิดกองทุนสิ่งแวดล้อม
จังหวัดลำปาง และกองทุนภัยพิบัติบ้านไร่ศิลาทอง

**เรื่องราวการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
รูปธรรม 2 พื้นที่** (เชื่อมโยงจากยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กลุ่มน้ำวัง
สู่ยุคขับเคลื่อนมิติการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
จังหวัดลำปางในปัจจุบัน)

ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมในพื้นที่รูปธรรม 2 พื้นที่ เป็นผลสืบเนื่องมาจาก
การจัดทำ “ธรรมนูญสุขภาพลุ่มน้ำวัง” ที่ได้มีมติเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม
2554 ที่มีแนวคิดในการสร้างรูปธรรมการขับเคลื่อนงานจนกระทั่งมี
การคัดเลือกพื้นที่รูปธรรมออกมา 2 พื้นที่คือ 1. อำเภอเมืองปาน
และ 2. บ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง ซึ่งหลังจากที่มี
การวางแผนหาพื้นที่รูปธรรมแล้วก็ได้มีการดำเนินงานเรื่องการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาโดยตลอด จนกระทั่ง
มีการจัดทำสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางในปี 2556 ซึ่งได้มีมติ
ขับเคลื่อนในประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในจังหวัดลำปาง จนทำให้เกิดการสานต่อการดำเนินงานใน 2 พื้นที่
อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

๐ พื้นที่ 1 : อำเภอเมืองปาน

อำเภอเมืองปาน เป็นอำเภอที่รายล้อมไปด้วยป่าไม้และภูเขา มีเขตอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดอยพระบาท หน่วยต้นน้ำแม่닝 หน่วยต้นน้ำขุนสอย เขตป่าสงวนแห่งชาติ แม่สอก-แม่สอย ป่าแม่ต๋อยฝั่งซ้ายและฝั่งขวา ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสำคัญของแม่น้ำวังไหลจากลำน้ำสาขา 2 สาย คือ น้ำแม่ต๋อยและน้ำแม่สอย มีตำบลทั้งสิ้น 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งก่าว ตำบลบ้านขอ ตำบลเมืองปาน ตำบลแจ้ซ้อน และตำบลหัวเมือง

• การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมืองปาน ก่อนการขับเคลื่อนมิติสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง

ก่อนมีการขับเคลื่อนสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ที่ดินทำกินของชาวบ้านอำเภอเมืองปานส่วนใหญ่จะไม่มีเอกสารสิทธิ์เพราะที่ดินลูก้าเข้าไปอยู่ในพื้นที่ป่า ชาวบ้านต้องหากินกับป่าทำให้มีการบุกรุกทำลายป่าอย่างต่อเนื่อง ทั้งเรื่องการลักลอบตัดไม้ การขยายที่ดินทำกินโดยการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ยางพารา เหมี้ยง เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้นำมาสู่การสร้างปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการทำไร่ต้องใช้สารเคมีเพื่อบำรุงพืช ทำให้มีสารเคมีไหลลงปนเปื้อนในต้นน้ำ อีกทั้งยังมีปัญหาไฟป่า ปัญหาการเก็บของป่าที่ขาดความเข้าใจเรื่องระบบนิเวศ ทำให้เกิดการทำลายสมดุลระบบนิเวศของป่า เช่นการเก็บหน่อไม้ เก็บตัวหนอนไม้ไผ่ ล่าสัตว์ป่าและสัตว์น้ำ เก็บผักหวานและผักอื่น ๆ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นในทุกตำบล อย่างไรก็ตามชุมชนแต่ละตำบลก็ได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกันด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น บวชป่า สืบชะตาน้ำ ทำฝายชะลอน้ำ ทำแนวเขตป่าชุมชน ทำแนวกันไฟ ปลูกต้นไม้เสริมในป่า เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กร

พัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้ความสำคัญในการหนุนเสริมชุมชน ในการบริหารจัดการป่าไม้ในเขตพื้นที่ต้นน้ำ และพื้นที่รอบชุมชน แต่การดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าเกิดปัญหาการขาดความร่วมมือกัน อย่างแท้จริง ขาดคนกลางในการเชื่อมประสานการทำงาน รวมทั้ง ขาดทุนดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานโครงการ ต่าง ๆ ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ต่อมาพระราชจินดานายก เจ้าคณะจังหวัดลำปาง คุณสม ชาติ แต้มคม เครือข่าย รสทป.จ.ลำปาง พ.อ.อภิชาติ ชูเกียรติสกุล กอ.รมน.ภาค๓ เครือข่ายภาคประชาสังคม รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานภาครัฐบางท่าน จึงได้ปรึกษาหารือกันเพื่อแนวทางการ ดำเนินงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาป่าถูกทำลาย จนได้ข้อสรุปว่าต้อง สร้างคนให้มีจิตสำนึก โดยใช้ศาสนาเป็นตัวนำ รวมทั้งการสร้าง ความร่วมมือในการดำเนินงานจากทุกภาคส่วนเพื่อหนุนเสริมการดำเนินงาน ของพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

ต่อมาจึงได้มีการจัดประชุมตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2556 ที่วัดเจดีย์ขาว ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม พระราชจินดานายก เจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะ อำเภอดำเนินการในพื้นที่ เพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดตั้ง **“กองทุน สิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง”** ขึ้น เพื่อนำเงินมาจัดกิจกรรมบวชป่า สืบชะตาน้ำในพื้นที่ป่าต้นน้ำอำเภอมืองปาน ในตำบลเมืองปาน ตำบลหัวเมือง และตำบลบ้านขอ จนเกิดกระแสทางสังคมในชุมชน ในการร่วมมือกันดูแลรักษาป่า และเกิดการหันหน้าเข้าหากันขององค์กร ภาควิชาต่าง ๆ ระดับอำเภอในการร่วมมือกันบริหารจัดการป่าไม้และ ลำน้ำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพและความมั่นคงทางอาหาร

โดยในวันนั้นทุกฝ่ายได้เห็นด้วยกับการจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานยกร่างรายละเอียดกองทุนและคณะกรรมการยกร่างได้นำเสนอต่อองค์กรภาคีต่างๆ ในวันที่ 23 พฤษภาคม 2556

ต่อมาเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2556 พระราชจินดานายก เจ้าคณะจังหวัดลำปาง ได้รับผ้าป่าชุดแรกจากกรมทรัพยากรน้ำภาค 1 จังหวัดลำปาง หน่วยงานภาครัฐและภาคีต่างๆ หลังจากนั้นวัดต่างๆ และผู้มีจิตศรัทธาณะก็ได้ทยอยนำปัจจัยมาทอดถวายต่อพระราชจินดานายกอย่างต่อเนื่อง ทำให้ในวันที่ 13 สิงหาคม 2556 กองทุนมีเงินรวมทั้งสิ้น **65,674 บาท** ใน**บัญชีธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาถนนบุญวาทย์(ลำปาง) เลขที่บัญชี 875-207-468-8**

ปัจจุบันการดำเนินงานของกองทุนสิ่งแวดล้อม ยังอยู่ในสถานะกำลังขับเคลื่อนงานเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมต่อไป

- **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมืองปาน หลังการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง**

ในระหว่างที่มีการจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปางนั้น เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่มีการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ซึ่งนับเป็นการเคลื่อนงานไปพร้อมๆ กัน โดยการเชื่อมโยงงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดลำปาง เรื่อยมาตั้งแต่ยุทธรรมนุญลุ่มน้ำวังสู่ยุคสมัชชาสุขภาพจังหวัด ซึ่งในเวลาต่อมาอำเภอเมืองปานได้มีแนวคิดในการจัดทำ **“ธรรมนูญสุขภาพคนเมืองปาน”** ขึ้น เพื่อให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนได้ขับเคลื่อนงานสุขภาพอย่างเป็นระบบ เกิดการสานพลังกันอย่างแน่นแฟ้น ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล และเพื่อให้ธรรมนูญสุขภาพ

อำเภอเมืองปาน เป็นเครื่องมือในการจัดการและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อสุขภาพวิถีวัฒนธรรม ของประชาชน และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยความร่วมมือกันของภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ภาครัฐ หัวหน้าส่วนราชการทุกส่วนราชการ ภาคท้องถิ่น ทั้งที่สภาองค์กรชุมชน และภาคประชาชน ซึ่งได้มีการจัดประชุมสมัชชาอำเภอเมืองปาน เพื่อลงมติจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ ตาม พรบ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ในพื้นที่อำเภอเมืองปาน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2557 ที่ผ่านมา

จากนั้นคณะทำงานจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพอำเภอ และคณะอนุกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพระดับตำบล ก็ได้มีการดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. รับฟังปัญหาและข้อเสนอต่อร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปานจากทุกหมู่บ้าน 56 หมู่บ้าน เพื่อจัดเตรียมกำหนดกรอบร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปานโดยคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนอำเภอและอนุกรรมการ ระดับตำบล ช่วงวันที่ 8 มกราคม ถึง 16 มกราคม 2558 มีผู้ลงทะเบียนจำนวน 3,444 คน

2. ประชุมคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนอำเภอและอนุกรรมการ ระดับตำบลคณะรวบรวมข้อมูลปัญหาทุกหมู่บ้านเป็นภาพตำบล และอำเภอ วันที่ 19 มกราคม ถึง 25 มกราคม 2558

3. ประชุมกำหนดกรอบการร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปาน ร่างที่ 1 วันที่ 28 มกราคม 2558 โดยมีภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน โดยมีท่านรัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรี มาเป็นประธานพิธี ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดลำปางให้เกียรติกล่าวต้อนรับ กล่าวรายงานโดยนายอำเภอเมืองปาน ที่ประชุมมีการแสดง

ความคิดเห็นและปรับแก้ไขเป็นร่างที่ 1

4. นำร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปานร่างที่ 1 ปรับปรุงตามข้อเสนอเป็นร่างที่ 2 นำไปชี้แจงและรับข้อเสนอร่างธรรมนูญสุขภาพจากประชาชนทุกหมู่บ้าน 56 หมู่บ้าน โดยอนุกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพระดับตำบล ทุกตำบล และรวบรวมปรับปรุงตามข้อเสนอในแต่ละตำบลทุกตำบล ร่วมกับทีมอนุวิชาการ สัมชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง สนับสนุนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปาน ช่วงวันที่ กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2558

5. คณะทำงานจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพอำเภอและอนุกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญระดับตำบล ทุกตำบล จำนวน 56 คน ศึกษาดูงานการจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพอำเภอสูงเม่น และการจัดการขยะ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ วันที่ 19 มีนาคม 2558

6. รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากทุกตำบล นำร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปานร่างที่ 2 มาปรับปรุงเป็นร่างที่ 3

7. นำร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปานร่างที่ 3 รับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 4 โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษายายโอกาส จำนวน 2 โรงเรียน ระหว่างวันที่ 2 กรกฎาคม 2558 ถึง วันที่ 17 กรกฎาคม 2558 ดำเนินการโดยสถานักเรียน ครู และทีมอนุกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพระดับตำบลทุกตำบล

8. ปรับปรุงร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปานร่างที่ 3 ตามข้อเสนอจากการโรงเรียนทั้ง 6 โรงเรียน

9. ประชุมพิจารณาร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปาน
ร่างที่ 3 และพิจารณาการขับเคลื่อนระบบสุขภาพอำเภอเมืองปาน
ในวันที่ 6 สิงหาคม 2558 ณ โรงเรียนเมืองปานโดยมีตัวแทน
ท่านนายอำเภอเมืองปานเป็นประธานการพิจารณา ผู้เข้าประชุม
ประกอบด้วยคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนสุขภาพอำเภอ และ
อนุกรรมการตำบล และทีมวิชาการจากเครือข่ายสมัชชาสุขภาพ
อำเภอเมืองปานและทีมอนุวิชาการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง
สนับสนุนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปานได้ร่วม
พิจารณาและปรับปรุงเป็นร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปานร่างที่ 4

10. นำร่างธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปานร่างที่ 4
ประชาสัมพันธ์และรับข้อเสนอเพิ่มเติมต่อร่างธรรมนูญสุขภาพ
อำเภอเมืองปาน ร่างที่ 4 ส่งให้ทุกส่วนราชการ อุทยานแห่งชาติ
แจ้ซ้อน สถานีตำรวจภูธรทั้ง 2 แห่ง กำนันทุกตำบล ผู้ใหญ่บ้าน
ทุกหมู่บ้าน ชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมจากประชาชน
ก่อนประกาศใช้ ระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม 2558 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม
2558 ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีความคิดเห็นเพิ่มเติม

11. ประชุมเตรียมการประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพอำเภอ
เมืองปาน ในวันที่ 31 สิงหาคม 2558 รวบรวมความคิดเห็นเพิ่มเติม
และกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องธรรมนูญสุขภาพอำเภอร่วมกัน
เพื่อเตรียมการลงนามบันทึกข้อตกลงผู้เข้าประชุมมีหัวหน้าส่วน
ตัวแทนส่วนราชการต่าง ๆ กำนัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พระสงฆ์
และคณะจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพอำเภอและตำบล
โดยมีตัวแทนท่านนายอำเภอเมืองปาน เป็นประธานการประชุม

12. ประชุมคณะอนุกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนธรรมนูญ
สุขภาพพระดับตำบลทุกตำบล ระหว่างวันที่ 7 กันยายน 2558 ถึง

9 กันยายน 2558 เพื่อเตรียมการประกาศใช้ธรรมนูญ หลังจากนั้นก็ได้มีการประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปาน ในวันที่ 19 กันยายน 2558 ณ โรงเรียนเมืองปานวิทยา โดยมีนายพิชณพล ประสานประสานสภา อบจ.ลำปาง เป็นผู้กล่าวรายงานความเป็นมาธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปาน มีการเชิญตัวแทน คนเมืองปาน 3 คน อ่านสาระในธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปาน รายหมวด 8 หมวด และมีการลงนามประกาศใช้ธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปาน ร่วมกันระหว่างคณะกรรมการที่ปรึกษาการขับเคลื่อนฯ เจ้าคณะอำเภอเมืองปาน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/นายกเทศมนตรี 5 แห่ง และกำนันผู้ใหญ่บ้าน 5 ตำบล

คุณสมร สังฆะสร ผู้ประสานงานโครงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำแม่ฝอย ได้เล่าย้อนถึงที่มาในเรื่องนี้ว่า ภาคิทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีความห่วงใยในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับเรื่องสุขภาพของคนในพื้นที่เป็นอย่างมาก แม้แต่พระราชจินดานายก เจ้าคณะจังหวัดลำปาง เจ้าอาวาสวัดพระเจดีย์ขาวหลัง ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่ขับเคลื่อนเรื่องการอนุรักษ์พื้นที่ป่าในจังหวัดลำปางมาโดยตลอด ก็มีความห่วงใยในเรื่องนี้ และต้องการให้มารจัดการปัญหาอย่างจริงจัง จึงได้เริ่มมีการรวมตัวกันของภาคีเครือข่ายเพื่อพูดคุยเรื่องการจัดทำแนวทางการจัดการป่าในระดับอำเภอและมีการขยายแนวคิดออกไปเรื่อยๆ จนกระทั่งได้ข้อสรุปที่การจัดทำธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปาน

“กระบวนการฟื้นฟูป่าก่อนหน้านี ที่อำเภอเราจะมีหลวงปู่เจ้าคณะจังหวัดที่เข้าไปบวชป่าทำพิธีร่วมกับทุกตำบลมาอย่างต่อเนื่องทุกปี ท่านไปกระตุ้นเรื่องจิตสำนึกรักษามามาโดยตลอด ประกอบกับมีกองทัพภาคที่ 3 นำโดยพันโทอภิชาติ ชูสกุล เข้ามาทำงาน ก็ได้

มาเจอกับพวกพี แล้วเราก็มีการขับเคลื่อนเชื่อมโยงไปด้วยกัน
นำไปสู่การผลักดันให้เกิดกองทุนสิ่งแวดล้อม ท่านอภิชาติก็เข้ามา
สร้างเด็กเยาวชน ลงไปร่วมทำฝ่ายชะลอน้ำในพื้นที่ต่าง ๆ โดย
เยาวชนจิตอาสา ช่วงนั้นน้ำมันก็ถูกกระตุ้นแบบนี้ คราวนี้พอมานเจอ
มาคุยกันบ่อยพีก็เลยชวนผู้นำแต่ละตำบลมาหารือว่าเรามาคุยกันหน่อย
ทั้งสภาองค์กรชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ท้องถิ่น อบต. ทุก อบต.
เทศบาล เทศบาลนี้มีที่เดียวก็คือตำบลเมืองปาน เทศบาลก็ชวน
นักศึกษามาคุยกัน โดยมาสะท้อนสถานการณ์ปัญหาเรื่องการจัดการ
ป่าในพื้นที่ แล้วก็เชิญทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้อะไรมาด้วย ภาคอุทยาน
ทหารมาหารือจนมีข้อเสนอในปี 2557 พอดีคุยกัน มีสถานการณ์ตรงกัน
มีปัญหาพร้อม และมีข้อเสนอตรงกัน ที่ทำได้เลยคือเรื่องยกระดับ
กฎระเบียบดูแลเอากรณีตัวอย่างของตำบลเมืองปาน ไปเล่าให้
4 ตำบลฟัง เขาก็เห็นด้วย พอมานคุยกับสมัชชาสุขภาพจังหวัดก็มี
ข้อเสนอว่าถ้าจะทำก็ทำให้เป็นธรรมนูญไปเลย ตอนแรกว่าจะ
ทำแค่ธรรมนูญเรื่องจัดการเขตป่าในพื้นที่อำเภอเมืองปาน
อันนี้เริ่มต้นก็คิดกันไว้ แต่พอมีการเชิญทุกภาคส่วนมาคุยกัน
อีกรอบหนึ่ง ซึ่งรวมทั้งหลวงปู่เจ้าคณะจังหวัด คณะสงฆ์ทั้งหมด
ก็คือเจ้าคณะอำเภอเจ้าคณะตำบลทั้งหลายมาหารือร่วมกัน ก็เสนอ
ร่วมกันเข้ามาก็เลยทำประเด็นที่มันครอบคลุมระบบสุขภาพ
ทั้งหมด”

ปรัชญา แนวคิดธรรมนูญสุขภาพอำเภอเมืองปาน

“คนเมืองปาน อยู่ดี กินดี สุขภาพดี และมีความสุขภายใต้วิถี
วัฒนธรรมท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี”

เนื้อหาธรรมนุญสุขภาพอำเภอเมืองปาน
ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมวด 2

ปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ : ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อำเภอเมืองปาน ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่เป็นเทือกเขา
สลับซับซ้อน ประกอบด้วย ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบเขา และ
ป่าสนเขา ที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีพรรณไม้และสัตว์ป่าอาศัยอยู่ อีกทั้ง
เป็นป่าต้นน้ำของลำห้วยที่เป็นสาขาของแม่น้ำวัง ประชาชนส่วนใหญ่
มีอาชีพเกษตรกรรม มีวิถีชีวิต ระบบสุขภาพและวัฒนธรรมท้องถิ่น
ที่พึงพิงธรรมชาติ เห็นสมควรที่คนเมืองปานและหน่วยงานภาคส่วน
ต่าง ๆ ร่วมกันดำเนินการดังนี้

มาตรการ

ข้อ 3 คนเมืองปาน มีหน้าที่ มีจิตสำนึก และร่วมกับหน่วยงาน
ต่าง ๆ จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังนี้

(1) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ด้วยการส่งเสริม การอนุรักษ์ การฟื้นฟูไฟ้ระวัง ระบบนิเวศ
ป้องกันไฟป่าหมอกควันและมลพิษทางอากาศ

(2) กำหนดแนวเขตป่าและที่ดินทำกินอย่างเหมาะสม

(3) สนับสนุน ร่วมขับเคลื่อน ผลักดัน การออก
กฎหมาย ที่สนับสนุนสิทธิชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

(4) จัดทำ และรับรองสิทธิ ในที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย
อย่างเหมาะสม

(5) พัฒนา แหล่งกักเก็บน้ำและระบบประปาที่มีคุณภาพเพื่อการอุปโภค บริโภค และด้านอื่น ๆ ที่ชุมชน/หมู่บ้านได้ประโยชน์สูงสุด

(6) มีมาตรการลดและเลิกการใช้สารเคมีที่เป็นพิษในการดำรงชีวิตเช่น การใช้สารเคมีให้น้อยลงหรือใช้เท่าที่จำเป็น

(7) ควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อม กลิ่นขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลน้ำเสียเสียงฝุ่นละอองควันให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

(8) จัดตั้งกองทุนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้มีอาสาสมัครชุมชน/หมู่บ้าน ในการป้องกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ 4 คนเมืองปานมีหน้าที่ และร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดการขยะมูลฝอยดังนี้

(9) มีมาตรการลดปริมาณขยะและคัดแยกขยะ รณรงค์การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและจัดตั้งธนาคารขยะ

(10) มีระบบการจัดการขยะที่ได้มาตรฐาน ด้วยวิธีการที่เหมาะสมไม่กระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

เรื่องราวการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในพื้นที่ปทุมธานี ๒ พื้นที่

บ้านไร่ศิลาทอง ตั้งอยู่บนตำบลพิชัย อำเภอเมือง ด้านหลัง
หมู่บ้านอยู่ติดภูเขาโดยพระบาทมีสันเขา และแนวเขตป่าอุทยาน
พระยาแช่ ส่วนด้านหน้าหมู่บ้านจะมีคลองชลประทาน ที่ถูกปล่อยน้ำ
จากเขื่อนกิ่วลมและเขื่อนกิ่วคอหมา ที่ได้รับน้ำมาจากลำห้วย
ขนาดกลาง ได้แก่ ห้วยผาดัน ห้วยใจ และห้วยเสี้ยว ในขณะที่พื้นที่
ของหมู่บ้านจะตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างภูเขาและคลอง ทำให้เวลาเกิด
ฝนตกหนักน้ำป่าจะไหลหลากจากภูเขาด้านหลังลงมาท่วมหมู่บ้าน
ส่วนทางด้านหน้าน้ำจากคลองชลประทานก็จะเอ่อล้นขึ้นมาท่วม
หมู่บ้านซึ่งอยู่ตรงกลาง มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ ทำให้ชาวบ้าน
ไม่น้อยกว่า 50 หลังคาเรือนได้รับความเดือดร้อน ถนนถูกตัดขาด
ไม่สามารถเข้าออกหมู่บ้านได้ ในขณะที่ไร่นาหลายร้อยไร่ก็ได้รับ
ความเสียหายจากมวลน้ำที่ไหลเข้ามาท่วม ทำให้เกษตรกรไม่สามารถ
ทำนาได้

สถานการณ์น้ำท่วมในพื้นที่บ้านไร่ศิลาทองได้ทวีความรุนแรง
มากขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี 2538 เรื่อยมา จนกระทั่งเกิดน้ำท่วมครั้งรุนแรง
ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 ทำให้มีน้ำไหลทะลักเข้าท่วมหมู่บ้าน

อย่างรวดเร็วและรุนแรง โดยมีระดับน้ำที่ท่วมสูงมากกว่าทุกปี ประกอบกับสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 4 ปี 2554 ได้มีมติ หัวข้อการจัดการภัยพิบัติธรรมชาติโดยชุมชนท้องถิ่นเป็น ศูนย์กลาง รวมทั้งพื้นที่บ้านไร่ศิลาทอง ได้รับการคัดเลือกให้เป็น พื้นที่รูปธรรมของธรรมนูญสุขภาพลุ่มน้ำวัง ที่ได้จัดทำในปี 2554 ซึ่งมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลง เรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นผล จากการทำสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางในปี 2556 ทำให้พื้นที่ บ้านไร่ศิลาทองมีการดำเนินงานแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องน้ำท่วม ในพื้นที่ ซึ่งมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาในหลากหลายวิธี โดยมีรูปธรรมความสำเร็จเกิดขึ้น 3 รูปธรรมในเลาต่อมา ได้แก่ 1.) การจัดทำแผนที่ทางเดินน้ำชุมชน เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม โดยมีการทำแผนแก้ไขปัญหาน้ำท่วม 16 จุด สู่แผนพัฒนาตำบลพิชัย ปี 2556-2559 มีการทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น ทำฝาย บวชป่า ทำแก้มลิง ทำแนวกันไฟ 2.) การจัดทำกติากลุ่มน้ำห้วยผาดัน (ทำเสร็จแล้ว แต่ยังไม่มีการนำไปประกาศใช้) 3.) การระดมทุนจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ บ้านไร่ศิลาทอง สำหรับบริหารจัดการดูแลป่าที่บ้านไร่ศิลาทอง ซึ่งรูปธรรมเหล่านี้มีทั้งที่เกิดขึ้นก่อนและหลังจากการขับเคลื่อนงาน สมัชชาสุขภาพซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

- **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน บ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง ก่อนการขับเคลื่อน มติสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง**

รูปธรรมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่เกิดขึ้นในปี 2554 ซึ่งได้มี การขับเคลื่อนงานธรรมนูญลุ่มน้ำวัง ประเด็นการจัดการภัยธรรมชาติ

โดยชุมชนเป็นศูนย์กลางเป็นครั้งแรกในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2554 ณ ห้องประชุม อบต.พิชัย เพื่อสร้างรูปธรรมการป้องกันแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ในพื้นที่ ซึ่งในเวลาต่อมาแกนนำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงค์ แกนนำเยาวชน รวมทั้ง อบต.พิชัย ก็ได้ร่วมตัวกันปรึกษาหารือเรื่องการจัดการกับปัญหานี้ จนนำไปสู่การจัดทำ “แผนที่ทางเดินน้ำชุมชน” เพื่อค้นหาเส้นทางน้ำไหลด้วยการเดินทางสำรวจเส้นทางน้ำไหลรอบหมู่บ้าน เพื่อให้ได้คำตอบว่า “น้ำมาจากที่ไหน ทำไมน้ำจึงท่วมหมู่บ้าน”

คุณทองสุข ปินดาตีบ รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย ได้เล่าว่า “มีการตามเส้นทางน้ำไปจนถึงต้นน้ำเพื่อดูว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไร จนกระทั่งพบว่าต้นเหตุของปัญหามีหลายอย่างทั้ง ฝ่ายน้ำล้นชำรุดเสียหาย ลำห้วยตื้นเขิน การมีสิ่งกีดขวางทางน้ำ ท่อระบายน้ำมีขนาดเล็ก อุดตันจากการก่อสร้างถนนและการวางท่อระบายน้ำ ที่กีดขวางทางน้ำ ไม่มีทางระบายน้ำ มีการแย่งกันปิดทางน้ำเพื่อนำน้ำเข้าสู่แปลงนาสำหรับทำการเกษตร และมีการทำรั้วปูนกันทางน้ำทำให้น้ำเปลี่ยนทิศทาง โดยปัญหาที่เกิดขึ้นมีทั้งหมด 16 จุด”

เมื่อพบปัญหาแล้วทุกฝ่ายก็ได้มาระดมสมอง ระดมทุน เครื่องจักร รวมทั้งกำลังคนจากภาคีเครือข่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น อบต.พิชัย ทหาร ผู้นำชุมชน และกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันจัดการปัญหาทั้ง 16 จุด โดยเริ่มต้นที่การวาดแผนที่ทางเดินน้ำชุมชน เพื่อให้เห็นตำแหน่งของปัญหาทั้ง 16 จุด แบบเข้าใจง่าย ก่อนที่จะมีการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาในแต่ละจุดด้วยความร่วมมือใจกันระหว่างชาวบ้านและภาคีเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย นักศึกษาวิชาทหาร นักศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาล นักศึกษาจาก 6 มหาวิทยาลัยในลำปาง

และกลุ่มต้นกล้าพัฒนา

การร่วมแรงร่วมใจกันในครั้งนี้ ทุกคนมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การป้องกันไม่ให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่อีก หรือหากมีน้ำท่วมก็ต้องท่วมรุนแรงน้อยกว่าทุกทีที่ผ่านมา โดยการทำงานทุกฝ่ายจะดำเนินการแบบจิตอาสา ส่วนเรื่องข้าวปลาอาหารจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในหมู่บ้านขึ้น โดยมีผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สอบต. อสม. ผู้สูงอายุ แม่บ้าน เป็นกรรมการ และมีเจ้าอาวาสเป็นที่ปรึกษาเข้ามาช่วยเป็นแกนนำหลักในการหาทุนสนับสนุนค่ากับข้าว นอกจากนี้สมาคมส่งเสริมพัฒนาสตรีและเยาวชนลำปาง ยังได้ช่วยเชื่อมประสานของบประมาณสนับสนุนจาก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) หรือ พอช. ในการช่วยเหลือเรื่องนี้ด้วย

ต่อมาจึงได้มีการจัดทำแผน เพื่อเสนอเข้าสู่แผนพัฒนาตำบลพิชัยปี 2556-2559 จนได้รับงบประมาณในการแก้ไขปัญหาในปี 2556 จำนวน 1 โครงการ คือ การวางท่ออุดดินจุดต้นจำฉาใหญ่ โดยใช้ท่อระบายน้ำขนาด 1 เมตรเพื่อส่งน้ำลงคลองชลประทานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการขุดลอกฝาย โดยได้งบประมาณสนับสนุนมาจาก กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ระยะทาง 4 กิโลเมตร โดยจะทำการขุดลอกที่ห้วยทราย ระยะทาง 2 กิโลเมตร และห้วยผาดัน ระยะทาง 2 กิโลเมตร ในปลายปีงบประมาณ 2554 จัดทำโดยกองทัพภาคที่ 3 จังหวัดพิษณุโลก นอกจากนี้ยังได้มีการสร้างฝายชะลอน้ำปิดกั้นดินโคลนและหินฟุ้งห้วยต่างๆ เกือบ 200 ฝาย

หลังจากการดำเนินงานเสร็จสิ้นคุณทองสุข ปินตาดีบ ได้เล่าถึง

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นว่า “เมื่อก่อนเราเข้าไปสำรวจในป่า ป่าจะแห้งแล้งมากไม่มีน้ำเลย จะมีน้ำแต่ที่ป่าต้นน้ำข้างบนแต่ป่าด้านล่างไม่มีน้ำเลย ตอนหลังมาที่เรามาดูปรากฏว่าป่าด้านล่างก็มีน้ำ มีความชื้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อก่อนสัตว์ต่างๆ มีน้อย เดี่ยวนี้มีเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกบ เขียด หรือแม้กระทั่งปลากั้งที่อยู่ในลำห้วยผาดัง ก็มีเพิ่มขึ้น ตอนนี้มีป่าที่ชุ่มชื้น มีน้ำจากการที่เราทำฝายร่วมกันเอาไว้ เราได้เห็นผลลัพธ์จากสิ่งที่เราทุ่มเทในการทำงานแล้วเราก็รู้สึกดีใจและภาคภูมิใจมากครับ”

นอกจากการทำฝายชะลอน้ำแล้ว ชุมชนยังมีการทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่การบวชป่า การปลูกป่า การทำแก้มลิง และการทำแนวกันไฟในพื้นที่ห้วยแม่ซ่อฟ้า บ้านวังชัย และห้วยผาดัน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติน้ำป่าไหลหลาก ภัยแล้ง ไฟป่า และปัญหาหมอกควัน อีกทั้งยังมีการทำศูนย์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมชุมชน ในพื้นที่ป่าห้วยผาดัน โดยได้รับทุนสนับสนุนจากทางสำนักงานสุขภาพแห่งชาติ (สช.) เพื่อใช้เป็นสถานที่รองรับการเรียนรู้แก่ เด็ก เยาวชนจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ในการจัดทำฝายชะลอน้ำ และร่วมสร้างฝายชะลอน้ำในพื้นที่อีกด้วย

ในเวลาต่อมา ชาวบ้านได้เล็งเห็นความสำคัญเรื่องการหางบประมาณสำหรับนำมาใช้ในการจัดการปัญหาในช่วงที่เกิดภัยพิบัติในชุมชน จึงทำให้เกิดแนวคิดเรื่องการจัดตั้ง “กองทุนภัยพิบัติบ้านไร่ศิลาทอง” ขึ้น เพื่อเตรียมพร้อมในการตั้งรับกับเหตุการณ์ภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

“เงินที่เข้ากองทุนภัยพิบัติบ้านไร่ศิลาทอง จะเริ่มต้นจากเงินบริจาคของชาวบ้านที่เขาให้มากขึ้นคนละร้อยสองร้อย ตอนช่วงที่มีการจัดการปัญหาน้ำท่วมในปี 2554 ซึ่งมันมีเงินจำนวนหนึ่งที่เหลืออยู่

เราก็เอามาเข้ากองทุน แล้วก็จะมีเงินที่ได้จากนายกศิริพร และอาจารย์หอมสยามพรด้วย ที่ท่านให้เงินสนับสนุนตรงนี้ก็มาเพราะว่าท่านเห็นควรแล้วว่าเราได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว เขาจึงได้ช่วยผลักดันและหาเงินเข้ามาช่วยเหลือกองทุนนี้ เงินกองทุนที่ได้มาจะถูกนำไปเป็นค่าอาหารในการทำงานจัดการภัยพิบัติอย่างเดียว เพราะเงินไม่ได้มีเยอะมาก เรามีไม่พอที่จะไปจ้างแรงงานมาช่วย ตอนนีเราเหลือเงินอยู่ในกองทุน 2 หมื่นบาท แต่ก็จะมีการรวบรวมเงินกันทุกเดือน โดยมีเงินจากผ้าป่าบ้าง เงินจากพระอาจารย์ที่ท่านได้รับเงินทำบุญจากงานวัด ท่านก็เอามาแบ่งให้กองทุนด้วยครับ” คุณทองสุข ปินตาตีบ กล่าว

- **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง หลังการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง**

หลังจากที่มีการจัดเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง จนได้มติประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเกิดข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 9 ข้อ ในเวลาต่อมา คณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางก็ได้เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงชุมชนในการสนับสนุนเรื่องการจัดเวทีในการทำ “กติกาสภาพลุ่มน้ำห้วยผาดันบ้านไร่ศิลาทอง” เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในชุมชนในการดูแลป่าไม้ สัตว์ป่า และเส้นทางเดินน้ำ ในพื้นที่บ้านไร่ศิลาทอง หมู่ 10 เนื่องจากที่ผ่านมามีปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าที่ส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านต้องมาพูดคุยร่วมกันเพื่อสร้างกติกาขึ้น โดยมีคณะกรรมการจากหลายฝ่าย และภาคีเครือข่ายเข้ามาร่วมกันหนุนเสริมและให้คำปรึกษา เช่น กรมป่าไม้ สำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิทยาลัยราชวมงคล ทหาร

ทนายความของจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย โดยกว่าจะได้ร่างกติกาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเข้าร่วมประชุม ร่วมกันมากถึง 5 ครั้ง จากนั้นจึงมีการถ่ายเอกสารร่างกติกาส่งให้ ชาวบ้านได้ทำการศึกษาก่อนที่จะมาทำประชาคมร่วมกันจนได้ ข้อสรุปเป็น “กติกาสุขภาพพลุ่มน้ำห้วยผาดันบ้านไร่ศิลาทอง” ในเวลา ต่อมา

“การที่คณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางและภาคี เครือข่ายได้เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงให้กับชุมชนในการทำกระบวนการสร้าง กติกาสุขภาพพลุ่มน้ำห้วยผาดันบ้านไร่ศิลาทองนี้ ได้ทำให้ชุมชนมีการ ดำเนินงานอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนมากขึ้น เพราะแต่เดิมชาวบ้าน จะดำเนินงานไม่เป็น สมัชชาได้เข้ามาช่วยจัดระบบและจัดกระบวนการ พร้อมทั้งให้ความรู้ต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติ และ มาช่วยจัดเวทีให้ เพราะลำพังชาวบ้านเองคงไม่เข้าใจกระบวนการ ขั้นตอนในการจัดทำกติกาตรงนี้” พระอธิการไตรรงค์ ฐิตธมฺโม เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ศิลาทอง กล่าว

รํงกติกาสุภภพสุ่มห้ห้วยผาดันบ้านไร่ศิลาทอง หมู่ 10 ฉบับที่ 1

ปี 2556

หลักการ ประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง รักรัษป่า รักรัษสิ่งแวดล่อม น้อมนำ
เศรษฐกิจพอเพียง

นียมามศัพท์

1.2.1. หมวดป่าไม้

1. ห้ามตัดไม้ไผ่ ไม้ซาง ไม้รวก ในพื้นที่ป่าห้วยผาดัน
ห้วยใจ ห้วยเสี้ยว ตลอดแนวป่าพื้นที่บ้านไร่ศิลาทองหมู่ 10 เว้นแต่
ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการรักรัษป่าฯ จำนวนที่อนุญาตตาม
ดุลยพินิจแต่ไม่เกินครั้งละ 20 เล่ม(หน่วย)

2. การตัดต้นไม้อื่น ๆ จะกระทำได้ กรณี นำมาใช้เพื่อ
ส่วนรวมเท่านั้น เว้นแต่ การตัดต้นไม้ในป่าบ้านไร่ศิลาทองหมู่ 10
กรณีเพื่อประโยชน์ส่วนตนต้องผ่านมติคณะกรรมการรักรัษป่าฯ
ได้ไม่เกิน 5 ต้น หรือ ตามความเหมาะสมและบุคคลดังกล่าวต้องเป็น
ผู้ที่ด้อยโอกาส ยากจน และช่วยเหลือสังคมเท่านั้น และต้องปลูกป่าไม้
ทดแทน ในอัตรา 1: 5 ต้นและต้องเป็นต้นไม้ประเภทเดียวกันหรือ
ใช้ประโยชน์ได้ใกล้เคียงกันเท่านั้น โดยให้ถียมมติเสียงข้างมากของ
คณะกรรมการรักรัษป่าฯ เป็นที่ยุติ

3. กรณี การเก็บหน่อไม้ไผ่ หน่อซาง หน่อไร่สำหรับทำ
หน่อไม้ต้องให้กระทำได้ในเดือนกันยายนของทุกปี หากเป็นกรณี
ในเดือนอื่น ๆ ต้องใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น

4. ห้ามบุคคลภายนอกเข้ามา ล่าสัตว์ ตัดต้นไม้ เก็บหน่อไม้
เก็บของป่าในพื้นที่บ้านไร่ศิลาทองหมู่ที่ 10 โดยเด็ดขาด

5. ห้ามเผาป่าล่าสัตว์ หรือแผ้วถางเพื่อการเกษตร

1.2.2. หมวดสัตว์ป่า

1. ห้ามล่าสัตว์ป่าคุ้มครอง (ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองสัตว์ป่าฯ) กรณีจับสัตว์ป่าให้สามารถกระทำได้ในกรณีเพื่อใช้บริโภคห้ามทำเพื่อการค้าหรือเชิงธุรกิจ และการจับสัตว์ป่าให้กระทำได้ในช่วงฤดูกาลปกติ ห้ามจับในฤดูขยายพันธุ์ และช่วงเข้าพรรษา โดยเด็ดขาด

2. ห้ามบุคคลภายนอกที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกพื้นที่ ตำบลพิชัย เข้ามาจับสัตว์ในป่าเขตบ้านไร่ศิลาทองหมู่ 10 โดยเด็ดขาด

1.2.3. หมวดเส้นทางเดินน้ำ

1. ห้ามประชาชนก่อสร้างบ้านหรือสิ่งปลูกสร้างใด ๆ กีดขวางทางน้ำ เว้นแต่กรณีจำเป็นและได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการรักษ้ำป่าแล้ว ซึ่งการดำเนินการต้องวางท่อระบายน้ำให้สามารถระบายน้ำได้

2. ทุกครัวเรือนต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ซ่อมแซมสร้างฝายชะลอน้ำในป่าบ้านไร่ศิลาทองหมู่ที่ 10 ปีละไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง หากไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้จะต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านตามมติที่คณะกรรมการรักษ้ำป่ากำหนด

3. ก่อนที่ส่วนราชการองค์กรท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน จะดำเนินการพัฒนาเส้นทางถนนหรือทางเดิน ในพื้นที่ต้องมีการวางแผนการวางรางระบายน้ำให้ครอบคลุมทุกพื้นที่และให้คณะกรรมการรักษ้ำป่ามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

4. กรณีคณะกรรมการรักษ้ำป่า รั้งสิ่งแวดล้อมจะมีมติในการพิจารณาปรับพื้นที่สาธารณะต้องคำนึงถึงเส้นทางน้ำสาธารณะเป็นหลัก

1.2.4. หมวดบทลงโทษ

กรณีบุคคลใดเข้าใช้พื้นที่ป่าบ้านไร่ศิลาทองหมู่ 10 คณะกรรมการรักษ่าป่ามีมติดำเนินการดังนี้

1.1. ผู้ใดกระทำผิดหรือฝ่าฝืนข้อบังคับตามกฎหมายนี้ครั้งที่ 1 ตักเตือนด้วยวาจา หรือ ลายลักษณ์อักษร และยึดของกลางที่เป็นทรัพย์สินในท้องถิ่นออกจำหน่ายนำเงินเข้ากองทุนเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านฯ

1.2. กรณีมีการกระทำผิดหรือฝ่าฝืนซ้ำครั้งที่ 2 มีโทษปรับไม่เกิน 500 บาทและยึดของกลางฯออกจำหน่ายนำเงินเข้ากองทุนเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านฯ กรณีที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับให้เปลี่ยนโทษเป็นการให้ซ่อม หรือสร้างฝายชะลอน้ำ จำนวน 1 ฝาย ภายในเวลา 7 วันในบริเวณที่คณะกรรมการรักษ่าป่ากำหนด

1.2.5. หมวดที่มาของคณะกรรมการรักษ่าป่ารักษ่าสิ่งแวดล้อม (ให้ระบุชื่อ สกุล ตำแหน่ง และมีมติให้มีจำนวน 9 คนโดยให้บุคคลในข้อ 1 และ 2) ส่วน บุคคลในข้อ 3 ถึง 5 ให้เป็นคณะกรรมการร่วม

คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน

1. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย /สมาชิก อบต.
2. ผู้สูงอายุ แกนนำเยาวชน แม่บ้าน อสม.
3. ผู้นำทางศาสนา พระสงฆ์
4. อาสาสมัครรักษ่าป่า ป่าไม้ ตำรวจชุมชน
5. ราษฎรทุกคนในพื้นที่ฯ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. หัวหน้าอุทยานม่อนพญาแช่ป่าไม้

2. ผู้อำนวยการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
3. รองอธิการบดีของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ วิทยาเขตลำปาง
4. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย ลำปาง
5. เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ศิลาทอง
6. ผบ.ศูนย์ฝึกฯ ของ มทบ.32
7. ผู้แทนของสหภาพนายควมจังหวัดลำปาง
(นายเอกสิทธิ์ มานะรุ่งโรจน์)
8. ผู้แทนวิทยาลัยพยาบาลลำปาง
9. ผู้แทนของกลุ่มโรงเรียนชานนา

1.2.6. หมวดหน้าที่ คณะกรรมการรักษำรักษำสิ่งแวดล้อม

1. ดูแลรักษาป่าไม้ตลอดแนวป่าบ้านไร่ศิลาทองหมู่ 10
2. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับป่า เช่น อาสาสมัครปลูกป่า ดับไฟป่า สร้างแนวกันไฟป่า
3. ตรวจสอบเฝ้าระวัง จับกุม ยึดของกลาง จำหน่ายของกลาง จากการใช้พื้นที่ป่าในหมู่บ้าน
4. ปฏิบัติตามมติคณะกรรมการฯ และส่งตัวผู้กระทำความผิด ต่อให้ จนท. ดำเนินการ

1.2.7. หมวดหน้าที่ของคณะกรรมการร่วมฯ

1. สนับสนุนการดำเนินการและการทำงานของคณะกรรมการรักษำรักษำสิ่งแวดล้อม
2. ปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตั้งสมาชิกคนอื่น ๆ

1.2.8 หมวดการตั้งกองทุนรักษำรักษำสิ่งแวดล้อม บ้านไร่ศิลาทอง

1. เงินสนับสนุนจากแหล่งทุนรัฐ เอกชน

2. เงินบริจาค/ผ้าป่าสามัคคี
3. เงินสนับสนุนจากอบต.พิชัย /เทศบาลตำบลพิชัย/ อบจ.
ลำปาง

บทเฉพาะกาล

กฎกติกาใหม่เมื่อมีการประกาศและมีผลบังคับใช้ไปแล้วเป็นเวลา 2 ปี ให้มีการประเมินผลและเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม โดยมติเสียงข้างมากของคณะกรรมการรักษาและต้องมีการประกาศให้รับทราบโดยทั่วกันก่อนการบังคับใช้ (นายเอกสิทธิ์ มานะรุ่งโรจน์) ผู้เรียง/พิมพ์ 17/ 01/ 56

พระอธิการไตรรงค์ สฐิตธมโม เจ้าอาวาสวัดบ้านไร่ศิลาทอง เล่าว่า ในปีนั้นแม้ว่ากติกาจะผ่านมติของชุมชนไปแล้ว แต่ชุมชนก็ไม่ได้มีการประกาศใช้กติกาแต่อย่างใด ทำให้กติกาไม่ถูกนำมาใช้ อย่างไรก็ตามในปี 2559 นี้ ชุมชนจะเริ่มมีการนำประเด็นกติกาสุขภาพลุ่มน้ำห้วยผาดันบ้านไร่ศิลาทองกลับมาพูดคุยกันใหม่อีกครั้ง โดยจะยกระดับกติกาขึ้นไปเป็น **“ธรรมนูญสุขภาพบ้านไร่ศิลาทอง”** เพื่อให้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเรื่องสังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ปี 2550 เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนหันมาสนใจประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมไปถึงมิติสุขภาพและสังคมให้มากขึ้นต่อไป

ตลอดเส้นทางคือบทเรียน

การดำเนินงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปางในปีแรกนั้น คนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจว่าสมัชชาคืออะไร และบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญกับการเกาะเกี่ยวงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้มักมีบุคคลหน้าใหม่เข้ามาประชุมงานร่วมกันไม่ซ้ำหน้า ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานที่อาจไม่ต่อเนื่อง และล่าช้า เนื่องจากต้องมีการอธิบายเรื่องงานให้กับคนหน้าใหม่อยู่เสมอ นอกจากนี้กลไกสมัชชาสุขภาพยังไม่สามารถบังคับให้คนเข้ามาทำงานอย่างต่อเนื่องได้ แม้ว่าจะมีการแต่งตั้งคณะทำงานโดยผู้ว่าราชการ ทั้งนี้งานสมัชชาสุขภาพเป็นงานจิตอาสาที่ต้องใช้ใจในการมาเคลื่อนไหวงาน

ปัญหาต่อมาก็คือ ปัญหาค่าตอบแทนที่ไม่สมดุลกับภาระงานของภาคประชาสังคมที่เสียสละเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาประชุมงานที่เกี่ยวข้องกับสมัชชาสุขภาพ เนื่องจากภาคประชาสังคมไม่มีค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนแบบเจ้าหน้าที่ภาครัฐ นอกจากนี้ภาคประชาสังคมที่เข้ามาเคลื่อนไหวงานยังมีปัญหาเรื่องการทำเอกสารวิชาการ เนื่องจากเป็นงานที่ไม่ถนัด

อย่างไรก็ตามการเคลื่อนงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดลำปาง ก็มีจุดแข็งเรื่องความเข้มแข็งของทีมกองเลขานุการกิจที่มีต้นทุนเรื่อง การรู้จักภาคีเครือข่ายที่ทำงานหลากหลายประเด็นในพื้นที่ ทำให้ สามารถเชื่อมโยงงานเพื่อเอื้อหนุนงานซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การวางแผนงาน การจัดระบบงาน และการกระจายงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สุดท้าย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเคลื่อนงานการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่รูปธรรมทั้ง 2 พื้นที่ ประสบผลสำเร็จก็คือ การที่คนเคลื่อนงานหรือคณะกรรมการเป็นคน ในพื้นที่อยู่แล้ว ทำให้พวกเขามีใจในการเคลื่อนงานอย่างเต็มที่ งานจึงเดินหน้าได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว